

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

การแพร่ระบาดของยาเสพติด นับเป็นปัญหาสำคัญที่มีผลกระทบต่อสุขภาพ สังคม เศรษฐกิจ ตลอดจนความมั่นคงของประเทศ การแก้ไขปัญหาภัยเสพนั้น ต้องอาศัยการดำเนินงาน ทั้งมาตรการในการปราบปรามนักค้ายาเสพติด การบำบัดรักษาผู้เสพ/ผู้ติดยาเสพติด การป้องกันยาเสพติด รวมทั้งองค์ความรู้ด้านวิชาการและความร่วมมือจากทุกภาคส่วน เพื่อกำหนดแนวทางที่เหมาะสมกับสภาพสังคมไทย ดังนั้น ความร่วมมือของกลุ่มคนและองค์กรต่างๆ จึงเป็นพลังสำคัญที่จะผลักดันให้เกิดการป้องกันและแก้ไขปัญหาภัยเสพได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ในปี 2553- 2554 รัฐบาลภายใต้การบริหารงานของ ฯพณฯ อภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ได้ประกาศนโยบายแก้ไขปัญหายาเสพติด “ปฏิบัติการ ประเทศไทยเข้มแข็ง ชนชาเสพนิดยังยืน ภายใต้ยุทธศาสตร์ 5 รั้วป้องกัน ระยะที่ 13- ประกอบด้วย รั้วชายแดน รั้วสังคม รั้วชุมชน รั้วโรงเรียน และรั้วครอบครัว โดยแต่ละรั้ว นั้น จะมีเจ้าภาพหลัก/รอง รับผิดชอบและบูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมมือกันแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยยุทธศาสตร์หนึ่งที่สำคัญกับเยาวชนในสถานศึกษา คือ “รั้วโรงเรียน” ซึ่งมีวัตถุประสงค์และเป้าหมายเพื่อป้องกันและแก้ปัญหายาเสพติดของเยาวชนในสถานศึกษา มุ่งเน้นการสร้างกิจกรรม กระบวนการทำงาน เสริมความเข้มแข็งในสถานศึกษา และให้เยาวชนรุ่นใหม่มีภูมิคุ้มกันยาเสพติด โดยกลุ่มเป้าหมาย คือ สถานศึกษาระดับประถมศึกษา (ขยายโอกาส) มัธยมศึกษา อาชีวศึกษา อุดมศึกษาและสถานศึกษาเอกชน มีการกำหนดความเร่งด่วน 3 ระดับ ในระดับเร่งด่วนที่สุด ได้แก่ เยาวชนที่มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ทั้งที่เป็นผู้เสพ/ผู้ใช้ ผู้มีอาการเสพนิด และผู้ค้ายา รองลงมา ได้แก่ เยาวชนที่มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อปัญหาต่างๆ และมีโอกาสสูงที่จะเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ระดับที่สาม คือ เยาวชนทั่วไปที่ยังไม่มีพฤติกรรมเสี่ยงหรือเกี่ยวข้องกับยาเสพติด โดยมีกระทรวงศึกษาธิการ เป็นเจ้าภาพการดำเนินงาน นอกจากนี้ ยังมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมบูรณาการด้วย

จากข้อมูลสถานการณ์ยาเสพติด ของสำนักงาน ป.ป.ส. (2550: 1-2) พบว่า เยาวชนอายุระหว่าง 13-18 ปี มีความเสี่ยงสูงต่อปัญหายาเสพติด เนื่องจากผู้ค้ายาเสพติด เห็นว่าเยาวชนเป็นประชากรกลุ่มใหญ่ ที่มีอำนาจซื้อ แต่ขาดประสบการณ์ชีวิตและเป็นวัยรุ่นที่มีความอยากรู้อยากลอง

สอดคล้องข้อมูลสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ในปี 2551-2552 มีคดีที่เด็กและเยาวชนถูกจับส่งเข้าสถานพินิจ 46,981 คดี และ 46,371 คดี แต่เมื่อจำแนกตามฐานความผิด 5 อันดับแรก พบคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ ถูกดำเนินคดีสูงสุด (สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน <http://www2.djop.moj.go.th/stat/main>)

สำหรับข้อมูลที่น่าสนใจ คือ มีเยาวชนจำนวนหนึ่งที่ตระหนักถึงปัญหายาเสพติดเป็นปัญหาที่สำคัญของบ้านเมือง และเป็นภัยคุกคามประเทศ จึงได้รวมตัวจัดตั้งกลุ่มเยาวชน เพื่อดำเนินกิจกรรมการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติด ด้วยเหตุผลที่เยาวชนในวัยเดียวกันสามารถรับรู้ เข้าถึงและเข้าใจกลุ่มวัยรุ่นด้วยกันได้ดี สำนักงาน ป.ป.ส. จึงสนับสนุนให้มีการฝึกอบรมแกนนำเยาวชนต่อต้านยาเสพติด เพื่อปฏิบัติการกิจกรรมรณรงค์ป้องกันยาเสพติด การแทรกแซงเพื่อป้องกันการใช้ยาเสพติด การดูแลช่วยเหลือเพื่อนเยาวชนที่เริ่มมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนและปัญหาการเสพติด และการค้ายาเสพติด รวมทั้งการพัฒนาองค์กรและเครือข่ายการบริหารจัดการงานให้มีคุณภาพกิจกรรม/โครงการสำคัญของเยาวชนที่ ป.ป.ส. ให้การสนับสนุน เช่น การจัดตั้งศูนย์อำนวยการประสานงานเด็กและเยาวชน (ศอ.ปส.ย.) การสนับสนุนกลุ่ม/องค์กร/ชมรม/เครือข่าย ของเด็กและเยาวชนในการทำกิจกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดและการทำงานเพื่อสังคม

นอกจากนี้ ยังมีองค์กรภาครัฐ ที่จัดตั้งกลุ่มพลังแกนนำเยาวชนเข้ามาแก้ไขปัญหาของเยาวชน รวมทั้งปัญหายาเสพติดด้วย อาทิเช่น ชมรม TO BE NUMBER ONE ของกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข การจัดตั้งสภาเด็กและเยาวชน ของกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ส่วนกระทรวงศึกษาธิการ (2552: 1-7) ได้สนองนโยบายของรัฐบาล จัดกิจกรรมที่มุ่งเน้นภารกิจ 3 ด้าน (3 D) ได้แก่ ด้านประชาธิปไตย (Democracy) ด้านคุณธรรม จริยธรรมและความเป็นไทย (Decency) และด้านภูมิคุ้มกันภัยจากยาเสพติด (Drug-Free) มุ่งส่งเสริมให้เยาวชนเป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรม ความเป็นไทย ศรัทธา เชื่อมั่นในประชาธิปไตย เพื่อห่างไกลจากยาเสพติดและดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งในการส่งเสริมให้เยาวชนมีคุณลักษณะดังกล่าว สถานศึกษาจำเป็นต้องมีระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ดี

โรงเรียนธีรภานท์ อำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน เป็นสถานศึกษาในระดับมัธยมปีที่ 1-6 มีนักเรียนมีอายุระหว่าง 13-18 ปี บริบทพื้นที่และช่วงอายุนักเรียน จัดได้ว่ามีความเสี่ยงสูงต่อ ขบวนการค้าและแพร่ระบาดของยาเสพติด ทั้งนี้ โรงเรียนธีรภานท์ ได้นำระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของกระทรวงศึกษาธิการเข้ามาปรับใช้ เพื่อให้ให้นักเรียนสามารถพัฒนาตนเองได้ตามศักยภาพ และสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยกิจกรรมครอบคลุมไปถึง การป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านต่างๆ ของนักเรียน ต่อมาได้มีการต่อยอดงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เปิดโอกาสให้นักเรียนเข้ามามีส่วนร่วมในการในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

จากข้อมูลการคัดกรองของกลุ่มงานปกครอง โรงเรียนธีรกาณ์ ปี 2554 มีนักเรียนจำนวน 1,365 คน มีกลุ่มเสี่ยงด้านยาเสพติด จำนวน 189 คน เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 114 คน และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 75 คน และกลุ่มมีปัญหาเสพติด จำนวน 4 คน เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 3 คน และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 1 คน จึงประมาณการได้ว่าในปี 2555 ปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดมีแนวโน้มสูงขึ้นและกลุ่มเสี่ยงจะมีอายุน้อยลง โดยเฉพาะในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 นอกจากนี้เยาวชนในโรงเรียนยังมีพฤติกรรมไม่พึงประสงค์อื่นๆ อีก เช่น การดื่มสุรา การสูบบุหรี่ การมาสาย การหนีเรียน การทะเลาะวิวาท ก้าวร้าว ชู้สาว ทำลายทรัพย์สินบัติของ โรงเรียน แต่งกายผิดระเบียบ เล่นการพนัน และขโมย เป็นต้น ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวนี้มีลักษณะสอดคล้องและสัมพันธ์กับปัญหาเสพติด

ในด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในโรงเรียนธีรกาณ์ มีการก่อตั้งนักเรียนแกนนำที่มีความสนใจปัญหายาเสพติดและปัญหาสังคม เข้ามาทำงานด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด จำแนกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่

1) นักเรียนแกนนำ ชมรม TO BE NUMBER ONE รับข้อมูลการคัดกรองนักเรียนกลุ่มเสี่ยงจากสำนักงานกลุ่มงานปกครอง มาวางแผนการทำงานจัดกิจกรรมให้แก่นักเรียนในศูนย์เพื่อนใจวัยรุ่น TO BE NUMBER ONE FRIEND CORNER ของโรงเรียนโดยดำเนินงานภายใต้หลักคิด “ปรับทุกข์ สร้างสุข แก้ปัญหา พัฒนาอีคิว” เช่น กรณีหนีเรียนบ่อยๆ การมาสายเป็นประจำ การแต่งกายผิดระเบียบ การติดเกมส์ เป็นต้น การแก้ไขปัญหาดังกล่าว สามารถทำได้โดยการให้คำปรึกษา การให้คำแนะนำ ส่งเสริมนักเรียนกลุ่มเสี่ยงให้เข้าร่วมกิจกรรมสร้างสุขตามความสนใจ เพื่อเบี่ยงเบนให้ออกห่างจากความเสี่ยงที่จะกระทำผิด หันมาออกกำลังกายหรือใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์แทน โดยการจัดกิจกรรม ศิลปะ ดนตรี กีฬา และนันทนาการ พร้อมทั้งสังเกตพฤติกรรมและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อสรุปผลพฤติกรรม

2) นักเรียนแกนนำโครงการพี่หนึ่ง น้องห้า แก้ปัญหายาเสพติด รับข้อมูลการคัดกรองนักเรียนกลุ่มมีปัญหาจากยาเสพติด จากสำนักงานกลุ่มงานปกครอง โดยพี่แกนนำ 1 คน จะดูแลน้อง 5 คน เช่น กรณี ดิบหู้ คี๋มสุรา สิ่งเสพติด เป็นต้น การดำเนินงานของนักเรียนแกนนำโครงการพี่หนึ่งน้องห้า แก้ปัญหายาเสพติด คือ มีการนัดพบกันระหว่างพี่แกนนำกับน้อง เพื่อประชุมปรึกษาหารือและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นถึงสาเหตุของปัญหา วิธีการแก้ปัญหของแต่ละคน ที่ห้องศูนย์เพื่อนใจวัยรุ่นอย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง สรุปผลการปรับปรุงพฤติกรรม

3) นักเรียนแกนนำสถานีตำรวจจำลองในโรงเรียน รับข้อมูลกลุ่มเสี่ยงกลุ่มมีปัญหาบันทึกให้ครูที่ปรึกษาเพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐาน เผ่าติดตาม ดูแล ป้องกันไม่ให้กลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มมี

ปัญหากระทำผิดซ้ำอีก หรือขยายวงกว้าง ไปยังกลุ่มปกติ มีการตรวจสอบพื้นที่เสี่ยง เช่น ห้องน้ำ มุมอับ ทุกเช้า กลางวัน และหลังเลิกเรียน ฝ้าระวัง จัปตา สังเกตพฤติกรรม นักเรียนกลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหา และส่งตัวไปยังสำนักงานกลุ่มงานปกครอง ส่งตัวไปยังศูนย์เพื่อนใจวัยรุ่น TO BE NUMBER ONE FRIEND โครงการที่หนึ่งน้องห้าแก้ปัญหายาเสพติด กรณีที่เป็นเรื่องยาเสพติด

4) นักเรียนแกนนำในกิจกรรมอื่นๆ เช่น การประกาศเสียงตามสาย การจัดนิทรรศการ การเดินรณรงค์ต่อต้านยาเสพติด รวมทั้งกิจกรรมที่ส่งเสริมนักเรียนด้านคุณธรรม และจริยธรรม

ถ้าหากมีการดำเนินงานทั้ง 4 กิจกรรม แล้วไม่สามารถแก้ไขปัญหายาเสพติดในกลุ่มนักเรียนได้ นักเรียนแกนนำทั้ง 4 กิจกรรม จักรายงานผลต่อครูที่ปรึกษาเข้าไปดูแล และให้ครูที่ปรึกษาประสานงานกับผู้ปกครองเพื่อร่วมกันดูแลป้องกันและแก้ไขปัญหาคต่อไป กรณีครูที่ปรึกษาไม่สามารถแก้ไขได้ ให้ส่งต่อกลุ่มงานแนะแนว หรือกลุ่มงานปกครอง กรณีที่ฝ่ายแนะแนวหรือกลุ่มงานปกครองไม่สามารถแก้ไขได้ ก็ส่งนักเรียนที่มีปัญหายาเสพติด เช่น ผู้เสพ/ผู้ติด ไปยังศูนย์บำบัดยาเสพติด หรือโรงพยาบาล เป็นต้น หลังจากนั้น จะมีการประเมินทบทวนพัฒนาระบบอย่างต่อเนื่อง สรุปและรายงานผล จึงนับได้ว่าครู มีบทบาทสำคัญในการเป็นพี่เลี้ยงให้กับกลุ่มแกนนำเยาวชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในโรงเรียน ในทุกระดับ เช่น ครูฝ่ายปกครอง ครูฝ่ายกิจกรรมชมรม TO BE NUMBER ONE ครูฝ่ายกิจกรรม โครงการที่หนึ่งน้องห้าแก้ปัญหายาเสพติด ครูฝ่ายกิจกรรมโครงการสถานีดำรงจ่าลอง นอกจากนี้ ยังรวมถึงครูที่ปรึกษาที่มีบทบาทในการแก้ไขปัญหานักเรียนในลำดับสุดท้ายเมื่อกลุ่มแกนนำหาทางออกหรือแก้ไขปัญหานั้นไม่ได้

สำหรับนักเรียนอื่นที่ไม่ใช่แกนนำ อยู่ในบทบาทของนักเรียนสมาชิก ต่างให้ความร่วมมือกับ โครงการต่างๆที่โรงเรียนนำมาปรับใช้เพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด และปัญหาอื่นในโรงเรียน แม้ว่าในระยะแรกจะรู้สึกเป็นปฏิปักษ์ คือ การต่อต้าน การก้าวร้าว การไม่เข้าร่วมกิจกรรม แต่เมื่อเห็นแบบอย่างที่ดีของนักเรียนแกนนำรุ่นพี่ ส่วนหนึ่งทำให้เกิดความรู้สึกลอกเลียนแบบอยากทำตาม เช่น การเป็นแกนนำในโครงการต่างๆ ในรุ่นต่อไป การเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียนในการออกงาน การประกวด และส่วนหนึ่งรู้สึกยอมรับกฎกติกาที่รุ่นพี่ได้กำหนดไว้ เพราะพฤติกรรมนักเรียนที่ไม่พึงประสงค์เปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้น เช่น การมาสาย การหนีเรียน การสูบบุหรี่ในโรงเรียน ลดน้อยลง นอกจากนี้ มีผลงานที่นักเรียนแกนนำรุ่นพี่ได้สร้างไว้จากหน่วยงาน/องค์กรต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น รางวัลชนะเลิศการประกวด TO BE NUMBER ONE การรักษาแชมป์ โรงเรียนเป็นแหล่งศึกษาดูงานและแหล่งเรียนรู้ในด้านการป้องกันยาเสพติด ส่งผลให้นักเรียนในโรงเรียนธีรภานท์ เกิดความภาคภูมิใจ และรักษาเอกลักษณ์ตัวคนนั้นไว้จากรุ่นสู่รุ่น

นอกจากนี้ การดำเนินกิจกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในโรงเรียน ยังได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย 1) ศูนย์ปฏิบัติการต่อสู้เพื่อเอาชนะ

เสพติดอำเภอบ้านโฮ้ง (ศตส.อ.บ้านโฮ้ง) ซึ่งเป็นหนึ่งกลไกของรัฐในการดูแลสถานศึกษาในทุกด้าน เช่น นโยบายการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดระดับอำเภอ แผนปฏิบัติงานประจำปีระดับอำเภอ งบประมาณ กำลังคนที่ส่งเสริมสนับสนุนการทำงานของนักเรียน เช่น การเพิ่มศักยภาพนักเรียนในโครงการสถานีตำรวจจำลอง โดยตำรวจภูธรอำเภอบ้านโฮ้ง การช่วยเหลือผู้เสพ/ผู้ติดยาเสพติด โดยโรงพยาบาลบ้านโฮ้ง การเฝ้าระวังปัญหายาเสพติด โดยชุมชน และ 2) สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดภาค 5 ในบทบาทการเปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนได้แสดงออกซึ่งศักยภาพและความสามารถ พร้อมทั้งเติมเต็มในส่วนที่ขาดหาย เช่น งบประมาณในการจัดทำกิจกรรม การเผยแพร่บทเรียนการทำงานด้านยาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชน เป็นต้น

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการมีส่วนร่วมของนักเรียนโรงเรียนธีรภานท์ อำเภอบ้านโฮ้ง จังหวัดลำพูน ในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด เนื่องจากเห็นว่าการมีส่วนร่วมของนักเรียนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด มีความน่าสนใจ คือ บริบทของพื้นที่อยู่ในระดับอำเภอและมีปัญหาการค้าและแพร่ระบาดของยาเสพติด นักเรียนแกนนำและนักเรียนสมาชิก มีจิตสาธารณะและใช้ศักยภาพในการแก้ไขปัญหายาเสพติดกับนักเรียนกลุ่มเสี่ยง/เสพในโรงเรียนในหลายมิติ และผู้บริหาร โรงเรียน ครู/อาจารย์ หน่วยงานภาคียาเสพติด สนับสนุนการมีส่วนร่วมของนักเรียน รวมทั้งให้ความร่วมมือกับนโยบายการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดเป็นอย่างดี ส่งผลต่อระดับปัญหายาเสพติดที่ลดลง รวมทั้งลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียนในโรงเรียน

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1.2.1 เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของนักเรียนโรงเรียนธีรภานท์ อำเภอบ้านโฮ้ง จังหวัดลำพูน ในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

1.2.2 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของนักเรียนโรงเรียนธีรภานท์ อำเภอบ้านโฮ้ง จังหวัดลำพูน ต่อการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

1.2.3 เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางในการแก้ไขปัญหายาเสพติดในโรงเรียนธีรภานท์ อำเภอบ้านโฮ้ง จังหวัดลำพูน

1.3 คำถามในการศึกษา

1.3.1 การมีส่วนร่วมของนักเรียนโรงเรียนธีรภานท์ อำเภอบ้านโฮ้ง จังหวัดลำพูน ในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดเป็นอย่างไร ประสบความสำเร็จหรือไม่

1.3.2 มีปัจจัยใดบ้างที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของนักเรียน โรงเรียนธรรมาภิบาล
อำเภอบ้านไธสง จังหวัดลำพูน ในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

1.3.3 สภาพปัญหาที่มีลักษณะเป็นอย่างไร และควรมีแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างไร

1.4 สมมติฐานในการศึกษา

จากวัตถุประสงค์ในข้อ 2 สามารถกำหนดสมมติฐานในการศึกษาดังนี้

1. ปัจจัยส่วนบุคคลของนักเรียนสมาชิกและนักเรียนแกนนำมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมต่อการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ของโรงเรียนธรรมาภิบาลอำเภอบ้านไธสง จังหวัดลำพูน ได้แก่

1.1 เพศมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของนักเรียน โรงเรียนธรรมาภิบาลอำเภอบ้านไธสง จังหวัดลำพูน ต่อการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

1.2 อายุมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของนักเรียน โรงเรียนธรรมาภิบาลอำเภอบ้านไธสง จังหวัดลำพูน ต่อการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

1.3 ระดับชั้นที่ศึกษามีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของนักเรียน โรงเรียนธรรมาภิบาลอำเภอบ้านไธสง จังหวัดลำพูน ต่อการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

1.4 สถานภาพครอบครัวมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของนักเรียน โรงเรียนธรรมาภิบาลอำเภอบ้านไธสง จังหวัดลำพูน ต่อการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

2. ปัจจัยภายในตัวนักเรียนและปัจจัยภายนอกตัวนักเรียนของนักเรียนสมาชิกและนักเรียนแกนนำมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมต่อการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ของโรงเรียนธรรมาภิบาลอำเภอบ้านไธสง จังหวัดลำพูน ได้แก่

2.1 ปัจจัยภายในตัวนักเรียน

2.1.1 ความต้องการที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในโรงเรียนมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของนักเรียนโรงเรียน ธรรมาภิบาลอำเภอบ้านไธสง จังหวัดลำพูน ต่อการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

2.1.2 ความสามารถในการร่วมทำกิจกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในโรงเรียน มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของนักเรียน โรงเรียนธรรมาภิบาลอำเภอบ้านไธสง จังหวัดลำพูน ต่อการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

2.1.3 การยอมรับปัญหาเสพติดในโรงเรียนเป็นปัญหาที่นักเรียนทุกคนต้องร่วมกันแก้ไข มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของนักเรียน โรงเรียนธรรมาภิบาลอำเภอบ้านไธสง จังหวัดลำพูน ต่อการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

2.1.4 การยอมรับนโยบาย การป้องกันและแก้ไขปัญหาสุขภาพจิตที่มีขึ้นในโรงเรียน มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของนักเรียน โรงเรียนธีรภานุที่อำเภอบ้านไธสง จังหวัดลำพูน ต่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาสุขภาพจิต

2.1.5 การมีความสุขและสนุกกับโครงการ/กิจกรรมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาสุขภาพจิตในโรงเรียน มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของนักเรียน โรงเรียนธีรภานุที่อำเภอบ้านไธสง จังหวัดลำพูน ต่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาสุขภาพจิต

2.2 ปัจจัยภายนอกตัวนักเรียน

2.2.1 ผู้บริหารโรงเรียนมีนโยบายในการป้องกันและแก้ไขปัญหาสุขภาพจิตในโรงเรียน มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของนักเรียน โรงเรียนธีรภานุที่อำเภอบ้านไธสง จังหวัดลำพูน ต่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาสุขภาพจิต

2.2.2 ครู/อาจารย์ ให้ความช่วยเหลือสนับสนุนนักเรียนในการทำกิจกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหาสุขภาพจิตในโรงเรียน มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของนักเรียน โรงเรียนธีรภานุที่อำเภอบ้านไธสง จังหวัดลำพูน ต่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาสุขภาพจิต

2.2.3 หน่วยงาน/ภาคี งานสุขภาพจิตส่งเสริมและสนับสนุนการทำกิจกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหาสุขภาพจิตในโรงเรียน มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของนักเรียน โรงเรียนธีรภานุที่อำเภอบ้านไธสง จังหวัดลำพูน ต่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาสุขภาพจิต

1.5 ประโยชน์ที่จะได้รับจากการศึกษา

1.5.1 สามารถนำผลการศึกษาไปพัฒนารูปแบบการดำเนินกิจกรรม “รู้โรงเรียน” เพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาสุขภาพจิตในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1.5.2 สามารถนำผลการศึกษามาวิเคราะห์วางแผนและกำหนดแนวทางสนับสนุนองค์กรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินกิจกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหาสุขภาพจิตในโรงเรียน

1.6 ขอบเขตของการศึกษา

1.6.1 ขอบเขตเนื้อหา

ศึกษาเนื้อหาเกี่ยวกับรูปแบบกิจกรรมและการมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาสุขภาพจิต ตลอดจนปัจจัยที่สัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาสุขภาพจิต

1.6.2 ขอบเขตประชากร

ประชากรในการศึกษา ครั้งนี้ คือ นักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 1 - 6 จำนวนทั้งสิ้น 1,365 คน และผู้บริหาร โรงเรียน ครู/อาจารย์ และภาคีอาสาสมัครที่เกี่ยวข้อง

วิธีการคำนวณกลุ่มตัวอย่างนักเรียนในการศึกษา ครั้งนี้ คือ กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางการสุ่มตัวอย่างของ Yamane ขนาดของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับความเชื่อมั่น 90% ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ 1% ได้ขนาดตัวอย่าง จำนวน 93 ตัวอย่าง โดยนักเรียนแกนนำมีสัดส่วนน้อยกว่านักเรียนสมาชิก คือนักเรียนแกนนำ อยู่ในระดับชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 3 มัธยมศึกษาปีที่ 5 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในขณะที่นักเรียนสมาชิก กระจายทุกระดับชั้นมัธยมศึกษา จึงประมาณสัดส่วนนักเรียนแกนนำ 30% และนักเรียนสมาชิก 70% จากกลุ่มตัวอย่างนักเรียน จำนวน 93 คน

ส่วนขนาดกลุ่มตัวอย่างผู้บริหาร โรงเรียน ครู/อาจารย์ และภาคีอาสาสมัคร ที่เกี่ยวข้อง จำนวน 12 คน เจาะจงผู้มีประสบการณ์การทำงานด้านป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในโรงเรียน ชีรกานท์ อำเภอบ้านโฮ้ง จังหวัดลำพูน

สรุปกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา ครั้งนี้ คือ

กลุ่มที่ 1 ได้แก่ นักเรียนแกนนำ จำนวน 28 คน

กลุ่มที่ 2 ได้แก่ นักเรียนสมาชิก จำนวน 65 คน

กลุ่มที่ 3 ได้แก่ กลุ่มผู้บริหาร โรงเรียน กลุ่มครู/อาจารย์ ผู้แทนสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาลำพูนเขต 2 ผู้แทนสถานีตำรวจภูธรบ้านโฮ้ง ผู้แทนสาธารณสุขอำเภอบ้านโฮ้ง จำนวน 12 คน

1.6.3 ขอบเขตพื้นที่การศึกษา โรงเรียนชีรกานท์ อำเภอบ้านโฮ้ง จังหวัดลำพูน

1.6.4 ขอบเขตระยะเวลาที่ทำการศึกษา ระหว่างเดือนกรกฎาคม – สิงหาคม 2554

1.7 นิยามศัพท์เฉพาะ

1.7.1 การป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด หมายถึง การป้องกันตนเองของนักเรียน และเพื่อนนักเรียนให้มีทักษะและภูมิคุ้มกันยาเสพติด โดยการศึกษาหาความรู้ เพื่อให้รู้เท่าทันโทษ พิษภัยของยาเสพติด การเลือกคบเพื่อนดีชักชวนกันไปในทางสร้างสรรค์ ตลอดจนการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ และเมื่อมีปัญหาชีวิตควรหาทางแก้ไขปัญหาโดยไม่ข้องเกี่ยวกับยาเสพติดหากแก้ไขไม่ได้ควรปรึกษาครู/อาจารย์หรือเพื่อนนักเรียนที่มีความรู้ความเข้าใจด้านยาเสพติด

1.7.2 นักเรียนแกนนำ หมายถึง นักเรียนที่มีความเป็นผู้นำ และมีศักยภาพ ในการ โน้มน้าวชักจูงเพื่อนนักเรียน เพื่อทำ/ร่วม กิจกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในโรงเรียน

1.7.3 นักเรียนสมาชิก หมายถึง นักเรียนที่สมัครใจหรือต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขของโรงเรียน เข้าร่วมกิจกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในโรงเรียน

1.7.4 การมีส่วนร่วมของนักเรียนแกนนำ หมายถึง การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดให้กับนักเรียนสมาชิกในข้อใดข้อหนึ่ง ดังต่อไปนี้

- 1) สร้างการรับรู้และทัศนคติที่ดีให้กับนักเรียนสมาชิก
- 2) สร้างทีมงานนักเรียนเพื่อดำเนิน โครงการ/กิจกรรม
- 3) สร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างนักเรียนด้วยกัน
- 4) กำหนดเป้าหมายอย่างชัดเจนเพื่อลดปัญหายาเสพติด
- 5) สร้างเครือข่ายการทำงานยาเสพติด
- 6) ประเมินผล โครงการ/กิจกรรม

1.7.5 การมีส่วนร่วมของนักเรียนสมาชิก หมายถึง การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดที่โรงเรียน/แกนนำนักเรียนจัดขึ้น ในข้อใดข้อหนึ่ง ดังต่อไปนี้

- 1) การค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา
- 2) การวางแผนดำเนินกิจกรรมในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด
- 3) การดำเนินกิจกรรมเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด
- 4) การติดตามและประเมินผล

1.7.6 พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียน หมายถึง พฤติกรรมเชิงลบ หรือ พฤติกรรมเสี่ยง ด้านความประพฤติของนักเรียน ที่ไม่อยู่ในกฎเกณฑ์การยอมรับของสถาบันการศึกษา เช่น การดื่มสุรา การสูบบุหรี่ การมาสาย การหนีเรียน การทะเลาะวิวาท ก้าวร้าว ผู้สาว ทำลายทรัพย์สินบัติของโรงเรียน แต่งกายผิดระเบียบ เล่นการพนัน และขโมย เป็นต้น

1.7.7 ผู้บริหาร โรงเรียน ครู/อาจารย์ หน่วยงาน ภาควิชาเสพติด หมายถึง 1) ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ ในฐานะผู้บริหาร โรงเรียน 2) ครู/อาจารย์ที่รับผิดชอบงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ซึ่งเป็นอาจารย์ฝ่ายปกครองและอาจารย์ที่เป็นพี่เลี้ยงในโครงการ TO BE NUMBER ONE โครงการสถานีตำรวจจำลองในโรงเรียน โครงการพี่น้องน้องห้าแก้ไขปัญหายาเสพติด และโครงการอื่น 3) หน่วยงานภาควิชาเสพติด ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่ ศตส.อ.บ้านโฮ่ง ในฐานะผู้กำหนดและดูแลนโยบายยาเสพติดในอำเภอ เจ้าหน้าที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำพูน เขต 2 ในฐานะผู้ดูแลงานยาเสพติดในภาพรวมของสถาบันการศึกษาระดับเขต เจ้าหน้าที่ตำรวจ สภ.อ.บ้านโฮ่ง ในฐานะผู้คอยช่วยเหลือให้คำแนะนำและพัฒนาศักยภาพกลุ่มนักเรียนแกนนำ ตลอดจนดูแลความสงบเรียบร้อยในโรงเรียน และเจ้าหน้าที่สำนักงานสาธารณสุข ที่ดูแลสุขภาพนักเรียนรวมทั้งการบำบัดรักษาเสพติดให้กับนักเรียน

1.7.8 ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม หมายถึง ปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดความสำเร็จในการแก้ไขปัญหายาเสพติด มี 2 ปัจจัย คือ 1) ปัจจัยภายในตัวนักเรียน และ 2) ปัจจัยภายนอกตัวนักเรียน ดังนี้

1) ปัจจัยภายในตัวนักเรียน

- 1.1 ความต้องการที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด
- 1.2 ความสามารถในการทำหรือร่วมกิจกรรมในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด
- 1.3 การยอมรับปัญหายาเสพติดเป็นปัญหาที่นักเรียนทุกคนต้องร่วมกันแก้ไข
- 1.4 การยอมรับนโยบายของโรงเรียนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด
- 1.5 การมีความสุขและสนุกกับโครงการ/กิจกรรมในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

2) ปัจจัยภายนอกตัวนักเรียน

- 2.1 ผู้บริหารโรงเรียน มีนโยบายให้นักเรียนมีส่วนร่วมอย่างเป็นรูปธรรม
- 2.2 ครู/อาจารย์ ให้ความช่วยเหลือสนับสนุนนักเรียนในการทำโครงการ/กิจกรรม
- 2.3 หน่วยงาน/ภาคี งานยาเสพติดส่งเสริมและสนับสนุนนักเรียนในการทำโครงการ/กิจกรรม

1.7.9 รายได้ของนักเรียน หมายถึง รายรับที่ได้มาจากผู้ปกครอง หรือ รายรับที่ได้มาจากการหารายได้ เช่น การรับจ้างทำงาน เป็นต้น